

СЕКЦІЯ 8: ТЕОРЕТИЧНА ЕЛЕКТРОТЕХНІКА

ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОБХІДНОСТІ АДАПТАЦІЇ ПОКРОКОВОГО АЛГОРИТМУ КУСОЧНО-СТАЛОГО КЕРУВАННЯ ДО РІВНЯ ШУМІВ У ВИМІРАХ

Сільвестров А.М., д.т.н., професор, Беленок Н.В., ст. викладач, Мороз Д.А., студент

КПІ ім. Ігоря Сікорського, кафедра теоретичної електротехніки

Вступ. Існують різні методи адаптивного оптимального керування, задані з точністю до певних параметрів. Зокрема, метод кусочно-сталого керування з адаптацією і ідентифікацією перехідної функції [1, 2].

Однак, доцільно розглянути, чи існує необхідність додаткової адаптації параметрів цих методів до нестационарних умов.

Мета. Дослідити необхідність адаптації метода кусочно-сталого керування у випадку зміни характеристик об'єкта і рівня шумів вимірів.

Матеріали та результати досліджень. Розглянемо відпрацювання початкового розузгодження між заданим нульовим і поточним значенням $x(t)$ нестационарного об'єкта

$$\tau(t) \frac{dx}{dt} + x(t) = ku(t),$$

де: $\tau(t)$ – нестационарна стала часу; k – постійний коефіцієнт.

Процес відпрацювання початкового розузгодження $x(0)$ до кінцевого нульового реалізується відомим алгоритмом [1, 2].

1. За даними попереднього кроку $[(k-1)T, kT]$ розраховується прогнозне значення

$$x_{p0}(kT + \lambda) = x(kT) + \lambda \dot{x}(kT),$$

де: $\lambda \in [0; T]$; $\dot{x}(kT)$ – похідна від $x(t)$ в точці kT .

2. Розраховується прогнозне значення $\varepsilon_{p0}(kT + \lambda)$ похибки між бажаним значенням $x^* = 0$ і прогнозним:

$$\varepsilon_{p0}(kT + \lambda) = x_{p0}(kT + \lambda) - x^*. \quad (1)$$

3. Для відомих на попередньому кроці значень

$$x((k-1)T + \lambda), x_{p0}((k-1)T + \lambda), \Delta u((k-1)T + \lambda)$$

на інтервалі $[(k-1)T, kT]$ розраховується не параметрична оцінка перехідної функції:

$$h(\lambda) = \frac{x((k-1)T + \lambda) - x_{p0}((k-1)T + \lambda)}{\Delta u((k-1)T + \lambda)}.$$

4. За умови мінімуму квадратичного показника якості керування

$$J_{k+1} = \int_0^T [\varepsilon_0^2(kT + \lambda) + cu^2(kT + \lambda)] d\lambda,$$

де $\varepsilon_{p0}(kT + \lambda)$ визначається за формулою (1), а

$$x(kT + \lambda) = x_{p0}(kT + \lambda) + \Delta u(kT) \cdot h(\lambda),$$

визначається оптимальна для k -го кроку сходінка:

$$\Delta u(kT) = \frac{\int_0^T [\varepsilon_{p0}(kT + \lambda) \cdot h(\lambda) + cu(x - 1)] d\lambda}{\int_0^T [h^2(\lambda) + c] d\lambda}$$

і подається на об'єкт.

5. Запуск системи починається з подачі невеликої довільної сходінки $\Delta u(0)$, з аналізом реакції $x(t)$, $t \in [0, T]$ і обчислень, необхідних складових для старту рекурентного алгоритму (пункт 1 ÷ 4).

Для дослідження необхідності адаптації інтервалу T було проведено числове моделювання.

Результати числового моделювання, за якого змінна $x(t)$ вимірювалась з «білим шумом» різної інтенсивності (0; 0,1; 0,5), стала часу змінювалась за час відпрацювання похибки $x(0)$ до нуля в два рази, дозволили отримати залежність нормованого по $\tau(0)$ часу $t_{\text{пп}}$ перехідного процесу від довжини T кусочно-сталого керуючого впливу $u(t)$ і співвідношення шум δx – сигнал $x(t)$ (табл. 1).

Таблиця 1 – Залежність відносного часу $t_{\text{пп}}/\tau(0)$ від співвідношення середньоквадратичних значень шуму $\sigma_{\delta x}$ і сигналу σ_x

$\sigma_{\delta x}/\sigma_x$	Довжина інтервалу T		
	$0,5 \tau(0)$	$\tau(0)$	$2 \tau(0)$
0	3	4	5
0,1	5	3	4
0,5	8	7	5

Як витікає з даних таблиці 1, мінімальний час перехідного процесу залежить, як від довжини T часу сталості керуючого впливу, так і від рівня шумів у вимірах $x(t)$: і для точних даних мінімальний час буде $T = 0,5 \cdot \tau(0)$, для 10-відсоткового шуму, $T = \tau(0)$, для 50-відсоткового шуму, $T = 2\tau(0)$.

Висновок. Таким чином, маємо висновок про важливість адаптації алгоритму [1, 2], як до не стаціонарності об'єкта, так і до рівня зашумленості вимірів.

Перелік посилань

1. George N Saridis. Self-organizing control of stochastic systems (Control and systems theory; v. 4)/ Hardcover – January 1, 1997. – 488 p.
2. Сучасні системи автоматичного керування технологічними комплексами: навч. посіб. / Сільвестров А. М., Островерхов М. Я., Шефер О. В., Ладік Н. А., Зіменков Д. К. ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 386 с.